

ARKITEKTUR OG BYFORMINGSPRISEN 2024

I år er det fjortende gang Arkitektur og byformingsprisen for Bergen kommune deles ut. Rådet for byforming og arkitektur har i år som i fjor hatt ansvar for juryering av nominerte kandidater, og juryen har bestått av Julia M. Frotveit, Synnøva Fluge, Simon Dai, Jon Martin Seternes, Ingvild Nesse og Petter Bergerud.

Bergen kommunes årlige arkitekturpris skal fremme og belønne de som gjennom prosjektutvikling bidrar til å skape økt kvalitet til våre bygde omgivelser og som kan vise til konkrete og gode resultater. Med utgangspunktet i Bergen kommunes arkitektur - og byformstrategi for en vakker, særpreget, inkluderende og bærekraftig by, har vi etterspurt kandidater i henhold til følgende kriterier:

- **Vakker:** Hvordan prosjektet fremstår som helhetlig utformet med gode visuelle kvaliteter samt gode romlige- og sanselige opplevelser.
- **Særpreget:** Hvordan prosjektet er identitetsskapende, bygger videre på stedets unike kvaliteter og gir et godt samspill mellom bebyggelse og landskap.
- **Inkluderende:** Hvordan prosjektet bidrar til en aktiv bruk av gater og byrom og sosialt bærekraftige nabolag.
- **Grønn:** Hvordan prosjektet bidrar til lav energi- og ressursbruk, og en endringsdyktig by.

Prosjekter som tildeles prisen skal være ferdigstilt i løpet av de siste 5 årene.

Kandidatene:

Det kom inn totalt forslag på 23 kandidater til årets pris. Kandidatene er blitt vurdert på bakgrunn av utlysningsteksten og tilgjengelig informasjon.

De 8 innkomne forslagene som fyller kriteriene og som juryen har valgt å nominere, er i alfabetisk rekkefølge:

Bergen Inkluderingscenter, Landåssvingen 15

Byggherre: Bergen kommune, Etat for utbygging

Arkitekter: HLM Arkitektur AS, 3RW

Interiørarkitekter: HLM Arkitektur AS, 3RW

Landskapsarkitekter: Smedsvig landskapsarkitekter og Paraply landskap

Haukeland Sjukehus, byggetrinn 2, Haukelandsveien 22

Byggherre: Helse Bergen

Arkitekter: Arkitektgruppen BUS bestående av KHR arkitekter AS

Rambøll Arkitekter AS –

(nå Henning Larsen Architects AS) samt PKA Arkitekter

Landskapsarkitekter Schønherr Landskap AS

Krohnen, Damsgårdsveien 14

Byggherre: GC Rieber Eiendom AS

Arkitekter: B + b Arkitekter AS

Interiørarkitekter: Box Interiør Design AS

Landskapsarkitekter: Smedsvig landskapsarkitekter AS

Liaparken, Liaflaten 2-4

Byggherre: BOB AS

Arkitekter: MAD Arkitekter AS

Landskapsarkitekter: Norconsult AS

Løvstien, etappe 4

Byggherre: Bergen kommune, Bymiljøetaten

Arkitekter: SWECO Norge AS

Landskapsarkitekter: SWECO Norge AS

Tilbygg bolig, Knøsesmauet 29

Byggherre: Mads Skeie

Arkitekter: Lund & Laastad Arkitekter AS

Transformasjon av Arna Stasjon. Lakslia 15

Byggherre: Bane NOR

Arkitekter: Norconsult AS

Interiørarkitekter: Norconsult AS

Landskapsarkitekter: Norconsult AS

Tveiterås skole, Haakon Sæthres veg 42

Byggherre: Bergen kommune, Etat for utbygging

Arkitekter: HLM Arkitektur AS

Interiørarkitekter: HLM Arkitektur AS

Landskapsarkitekter: Norconsult – Avd. Bergen

De 8 kandidatene som er innstilte til Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris spenner fra landskapsprosjekter via fortetningsprosjekter i indre by, boligprosjekter i bydelene, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygg til store offentlige helse- og skolebygg og samferdselsprosjekt. Det er foretatt befarings på alle de 8 prosjektene.

Nytt av året er prisen for **Folkets Favoritt**, der publikum kan stemme på sitt favorittprosjekt via QR-koder på plansjene til utstillingen av de nominerte kandidatene på Edvard Griegs plass.

Linken til avstemningen har også vært lagt ut på kommunes hjemmesider, på kommunes sosiale medier. Avstemningen ble avsluttet i går, og det er i alt innkommet over 3000 stemmer. Den nominerte kandidaten som fikk flest stemmer i kategorien «Folkets Favoritt» var:

Tilbygg i Knøsesmauet 45 tegnet av Lund og Låstad Arkitekter

Gratulerer, og en stor applaus for dette prosjektet!

Rådet har valgt å gi følgende prosjekter hederlig omtale:

1. Liaparken, Liaflaten 2-4

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Liaparken, ut fra prosjektets ambisiøse satsing på utvikling av nye boligtypologier og fellesløsninger i nye store boligprosjekt. Ved å forme bygningsvolumene som en kombinasjon av terrassehus og frittstående volumer, oppnår man en ny boligtypologi som har et stort potensial her på Vestlandet, gitt våre ofte krevende terrengsituasjoner. Sett fra avstand fra andre siden av Liavatnet, føyer prosjektet seg sømløst seg inn i sine omgivelser som en mellomting mellom terrasseboligtypologien som allerede finnes i området, og eneboligbebyggelsen som dominerer området ellers. Slik baner prosjektet vei for en mer terrengtilpasset utbygging som tilpasser seg eksisterende steds karakter og samtidig skaper sin egen identitet.

Liaparken er også et prosjekt der det er lagt vekt på deløsninger i form av arealer der beboerne kan dyrke felles aktiviteter. Dette tilfører prosjektet en sosial dimensjon, som er viktig i vårt samfunn i dag, der ensomhet blir et stadig større problem. Rådet vil her trekke fram utearealene i bakkant av prosjektet, som har løst arealer mot et skrående terreng med en generøs bredde og god materialbruk i form trebroer.

Rådet vil applaudere viljen som er vist i dette prosjektet til å strekke seg utover det som er vanlig i dagens boligutvikling ved å legge til rette for mer sosialt fellesskap, gode og varierte utearealer, og en formingsvilje til å nytolke boligbygging i stor skala i et kupert terreng. RBA håper at dette prosjektet kan inspirere og utfordre andre boligutviklere til å tenke nytt innenfor boligutvikling i stor skala.

2. Haukeland Sjukehus, byggetrinn 2, Haukelandsveien 22

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Haukeland Sjukehus, for Barn, Unge og Kvinner fase 2, ut fra prosjektets ambisiøse satsing på nyskapende og inkluderende arkitektur i helsebygg. Prosjektet representerer en svært imponerende gjennomføring av konseptet «Knase tangenter», som har vært den gjennomgående arkitektoniske hovedidéen helt fra reguleringsplanstadiet til ferdig bygg. Konseptet tar utgangspunkt i den unike plasseringen i en grønn skråning nord for Sentralblokken, der man har skapt en egen identitet ved å dele opp bygningsmassen i lettere 'tangenter' av glass som trapper seg nedover og integreres i terrenget.

Prosjektet er forbilledlig når det gjelder bærekraft og grønne verdier, og oppnår energimerket mørkegrønn A, med et energiforbruk på 115kWh/m²/år. Det er boret 90 energibrønner i fase 1 (75 i fase 2), med en dybde på 250 m. Enova har støttet med 39 MNOK til forskning og utvikling av gjennomsiktede solceller, med 40% transparens. Disse er tatt i bruk mot sør på gangbroer og tekniske rom på tak.

Arkitektonisk er det et svært gjennomført prosjekt, som kombinerer visuelle kvaliteter med romlige og sanselige opplevelser., Bruken av tre i fellesarealene i ankomstsonen gir rommene karakter og varme og bidrar til å bryte ned skalaen og skaper trygghet. Rådet vil fremheve hvordan utformingen av anlegget tar hensyn til barns opplevelser, ved at romforløpene trapper seg nedover i terrenget, og vindusflatene går ned til gulvet. Naturen er på en forbilledlig måte brakt inn i alle byggets nivåer. Man kan stå på inngangsplanet og få full oversikt nedover i hagene og rommene under, samtidig som man også kan se oppover andre veien mot fjellet bak. Slik har man brutt ned et stort og komplekst bygg og klart å skape unike opplevelseskvaliteter gitt bygget en egen identitet og forholdt seg på en forbilledlig måte til den dramatiske vestlandstopografien.

Rådet håper at dette prosjektet kan inspirere og utfordre andre utviklere av store offentlige bygg til å tenke nytt og stedstilpasset med mennesket i fokus.

3. Tveiterås skole, Haakon Sæthres veg 42

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til Tveiterås skole hvor man har klart å lage et godt helhetlig prosjekt tilpasset en brukergruppe med særskilte behov. Denne skolen er Bergen kommunes eneste spesialskole for elever med psykisk utviklingshemming, og/eller store lærevansker og særlige behov. Skolen har 40 elever, fra 1-10 trinn, og 60 ansatte. Ca. 50% av elevene sitter i rullestol og mange har sterk autisme. Prosjektet er svært godt løst med tanke på hvordan man kan integrere elever med mange utfordringer i en normal skolesammenheng.

Nye Tveiterås skole er utformet med en intensjon om å bevare og forbedre tomtens naturlige kvaliteter, samtidig som den oppfyller moderne krav til tilgjengelighet og funksjonalitet.

Det sanselige aspektet i arkitekturen har vært viktig for utforming av de innvendige arealene, da store deler av elevgruppen er svært sensitive for lyd og lys. Rådet vil særlig fremheve hvordan prosjektets vindusplasseringer og lysinnslipp i de ulike rommene gir god kontakt og utsikt til omgivelsene, og skaper gode rom å være i. Prosjektets fargebruk, integrering av kunst og arkitekturens tilrettelegging for ulike sensoriske opplevelser bør være en inspirasjon til hvordan vi vil bygge skoler i Bergen kommune i fremtiden. Gode rom å være i, sammen med sensoriske lyd- og lys stimulanser som slike bygg gir, er sammen med nærheten til naturen og et nennsomt utformet uteanlegg med å gjøre dette prosjektet til et forbilde for lignende prosjekter i fremtiden.

Juryens valg av vinner:

Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris er som navnet sier en pris som ikke bare skal vurdere tiltak enkeltvis som arkitekturverk, men vurdere hvordan omgivelsene kan tilføres nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger, terrengtilpasning og materialbruk. Dette betyr at arkitektur ikke bare ses på som enkeltverk, men også som et verktøy for hvordan man kan oppnå gode kvaliteter for brukere og beboere som gir merverdi og særpreg til stedet, og bruke arkitektur som et verktøy for samfunnsbygging.

Estetikk og funksjonalitet er begge sentrale kriterier, men Rådet har også valgt å legge vekt på i hvilken grad prosjektet «sprenger sine egne rammer» og får betydning utover den funksjonen det er satt til å ha, og den merverdien det kan tilføre området rundt. Rådet er av den oppfatning at stedsutviklingskomponenten er viktig i et hvert byggeprosjekt. Slike kvaliteter kan være av estetisk art, dreie seg om tilleggsfunksjoner som kommer bydelen til gode, eller være grep som tydeliggjør prosjektets landskapsmessige sammenheng. En slik tilnærming bidrar til opplevelseskvaliteter, gir økt forståelse og styrker stedsidentiteten. Denne tankegangen krever inngående kjennskap til lokal kontekst, og er derfor en tidkrevende prosess. Likevel mener Rådet at prosjekter som vitner om denne typen ambisjoner bør løftes frem som eksempler til etterfølgelse.

Rådet mener årets prisvinner skårer på alle disse kriteriene. Prosjektet representerer et vellykket tiltak som svarer på vår tids klimautfordringer gjennom utstrakt gjenbruk, samtidig som det adresserer våre sosiale og samfunnsmessige utfordringer på en glimrende måte. Tiltaket representerer en videreføring av eksisterende arkitektoniske kvaliteter med dagens arkitektoniske uttrykk i en by som hele tiden skal være under fornying og utvikling. Ved hjelp av en helhetlig ide og bevisste grep har man skapt et forbilde for en bærekraftig utvikling av byen vår, som gir merverdi både til de som bruker prosjektet til daglig, og besøkende i lokalmiljøet.

Rådet for byforming og arkitektur har derfor utpekt Bergen inkluderingscenter til vinner av Arkitektur- og byformingsprisen 2024.

Juryen har valgt å tildele prisen til Bergen inkluderingscenter som et eksempel på et svært vellykket byutviklingsprosjekt på Landås som har til formål å legge til rette for en best mulig integrering av nye grupper i vårt samfunn. Det er et bevisst valg å legge centeret til denne bydelen som i de siste årene har også har utmerket seg som et viktig område for nabolagssatsing og sosial integrering gjennom organisasjonen Bærekraftige Liv på Landås.

Bergen inkluderingscenter er pilotprosjekt for 'Building Dignity'. Piloten har fulgt prosjektet og arbeidet har handlet om å prioritere løsninger som fremmer menneskeverd i alle ledd av prosjektutviklingen. Prosjektet er et samarbeid mellom Raftostiftelsen, Bergen kommune, fasilitert gjennom byarkitekten og gjennomført av prosjektgruppen.

Prosjektet ligger i den tidligere Lærerhøyskolen, som nå er transformert til Bergen inkluderingscenter. Centeret er en samlokalisering av flere av tjenestene til Etat for inkludering, grunnskole for voksne i Bergen, Bergen læringscenter for norsk og samfunnskunnskap, Introduksjonscenter for flyktninger og Etatens administrasjon, i tillegg til areal for Center for migrasjonshelse, og Bergen voksenopplæring. Centeret er blitt en arena som gir trygghet og mulighet for utvikling for brukerne, og som og bidrar til en styrking og berikelse av lokalmiljøet.

Prosjektet representerer en helhetlig tanke om ombruk på bygningsmasse, og målt med FutureBuilt `s sirkularitetsindeks har man i prosjektet oppnådd en gjenbruksindeks på 64 prosent ved ferdigstilling i 2024. Bergen kommune har gjennomført en grundig programmeringsfase som har gjort det mulig å tilpasse byggets hovedkonstruksjoner og arealer til nye funksjoner – og dermed unngått å rive tunge betongkonstruksjoner. Den store klimagevinsten ligger i ombruk av eksisterende bæresystem. Gymsalene, folkoteket og svømmehallen er blitt pusset opp for å møte dagens krav samtidig som byggets sjel er bevart og videreført. Trappetrinn er blitt ombrukt til sittemøbler og en gammel glasskuppel over glassgaten er blitt omskapt til et drivhus i uteanlegget. Med disse elementene har anlegget bevart og skapt et eget særpreg.

Ambisjoner for arkitekturen har vært å forme et bygg som er velorganisert, intuitivt lesbart, vakkert og uhytellig. Det er brukt krefter på å få til en atmosfære som er vennlig og inkluderende. Det har vært et mål å skape trygge møteplasser og ulike arenaer for læring og fellesskap, både inne og ute, til glede for både brukere og nærmiljø.

Bergen inkluderingscenter er derfor et eksempel til etterfølgelse når det gjelder sosial bærekraft og klimavennlig transformasjon. Det byr på høye estiske kvaliteter og gode romopplevelser, og er et forbilledlig prosjekt som inkluderer bydelen sosialt, og slik styrker bydelen Landås som en innfallsport for integrering i Bergen. Alle disse faktorene til sammen gjør prosjektet til vinneren av Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris 2024.

Gratulerer!